

ههلبژاردن پیشوهخته له عیراق دهکریت؟

01-08-2021

نووسه رهکان

د. یاسین تهها

کورتە: بازنه‌ی کشانه‌وه‌کان له ههلبژاردنی پیشوهخته‌ی چاوه‌پوانکراوی 10 ئۆکتۆبهری ئەمسال له‌دوای سه‌دره‌وه‌ فراوانتر بوو. به‌مدواییانه‌ش حیزبی شیوعی و قه‌واره‌کانی ئەیاد عه‌للاوی، س‌ال‌ح موت‌له‌گ و زی‌اتر له 20 ورده‌ ه‌یزی دیکه‌ی گرت‌ه‌وه، به‌لام ه‌یشتا دوا‌خستنی پرۆسه‌که‌ یان ئەنجامدانی له‌واده‌ی دیاریکراودا، جیگه‌ی مشتومره‌ و به‌هیچ ئاراسته‌یه‌کدا، به‌ته‌واوی یه‌کلایی نه‌بووه‌ته‌وه.

بازنەي كىشانەوھەكان لە ھەلبژاردنى پېشوەختەي چاوەروانگراوى 10 ئۆكتۆبەرى ئەمسال لەدواي سەدرەوھ فراوانتر بوو. بەمدوايپانەش حيزبى شيوەي و قەوارەكانى ئەياد عەللاوى، سالىح مۆتلەگ و زياتر لە 20 وردە ھيزى دىكەي گرتەوھ، بەلام ھىشتا دواخستنى پرۆسەكە يان ئەنجامدانى لەوادەي ديارىگراودا، جيگەي مشتومرە و بەھيچ ئاراستەيەكدا، بەتەواوى يەكلایى نەبووھتەوھ.

پاساوى كىشانەوھەكان لە ھەلبژاردن جياوازن، سەدر كە دەستپېشخەربوو لە راگەياندى بايكۆتى پرۆسەكە، ھۆكارىكى روونى نەخستەپروو، بەلام باوهرى زال ئەوھەيە كە بۆ پاراستنى رەوتەكەي بوو لە لىكەوتەي كۆمەلەيگ شىكست و دارمان لە كەرتى تەندروستى و كارەبا كە سى مانگ بەر لەوادەي ھەلبژاردن، كاربەدەستە سەدرىيەكانى تووشى شەرمىكى گەورە كرديبوو. ئەوان چەندىن سالىھ كۆنترۆلى ئەم دوو وھزارەتەيان كرديوو. پاساوى عەللاوى و ھيزەكانى دىكەي وھك شيوەي و بزوتنەوھ و ھيزە نوپيەكانى پاش تشرىنى 2019، پەيوەستە بە بېھودەي ئەنجامدانى ھەلبژاردن. ئەويش لە دۆخىكدا كە چەك بەلادەستىن و پارەو مۆلك و مالى دەولەت لە خزمەت ھيزە سياسيە كارىگەرەكاندا بىت. ديارە ئەمەش چارەسەرىكى دەستودەمى نىيە و بەچەندىن سالى دىكەيش چاك ناكريت، تەنانەت ئەگەر ويست و بەرنامەشى بۆ ھەبىت.

جياواز لە بايكۆتى شوپاتى 2014، ئەمجارەيان سەدر بەتەواوى خۆي لە كاروبارى سياسى دوورەپەريز نەگرتوو، ئەوھتا جگە لەبەردەوامى تۆماركردى لايەنگرانى بۆ پرۆژە سياسيە كۆمەلەيەتيەكەي (البنيان المرصوص)، لە دەمى سەردانى كازميشدا بۆ واشنتون لە ھەفتەي رابردوو، توپتيكى دەستخوشي كرد بۆ رىككەوتنى گۆرپنى ئەركى ھيزەكانى ئەمەريكا لە شەپەرەكەرەوھ بۆ راپۆزكار، ھەندىك لە بەريزىر و كەسە ديارەكانى ناو رەوتەكەيشى بەدوورى نازانن كە رىبەرەكەيان لە ھەر كات و ساتىكدا بريارى گەرانەوھ بۆ ناو پرۆسەي ھەلبژاردن بەدات، چونكە بەگوتەي ئەوان "ولت پيوستى پىيەتى"، لەلەيكى دىكەشەوھ داوا و تكاى زۆر لە زۆر لايەنەوھ لە سەدر كراوھ بۆ ئەوھي پاشگەز بىتەوھ.

ھەلبژاردنى پېشوەختەي تشرىنى داھاتوو كە ئەگەر سەربگرىت پىشپىنەبەكى نوپيە لە ميژووى پرۆسەي سياسى عىراق لە پاش 2003، لە بنەپەتدا بۆ چارەسەركردنى ئەو قەيرانە گەورەيە بريارى ليدرا كە خۆپيشاندانى كۆتايەكانى 2019 ي سەردەمى عادل عەبدولمەھدى ھىنايە كايەوھ، بەلام بەشيكى بەرچاا لە ھيزە چالاكەكانى ئەم جموجۆلە ھەر لە سەرهتاوھ پاشەكشەيان كرديوو. بەشى زۆرى ئەندازەي ياسا و دابەشكردىن بازنەكانى ھەلبژاردنىش لەلەيەن رەوتى سەدرەوھ كراوھ و وھك كالا بەبالى ئەواندا دووراوھ، كەچى ئىستا پاشەكشەيان لىكرديوو، ئەمەش دووھۆكارى گەورەن بۆ ئەوھي ئەگەرى ئەنجامنەدانى بەھيزتر بكن بەتايبەت ئەگەر سەدر پەشيمان نەبىتەوھ، كە جگە لە ھيزىكى جەماوهرى گەورە كە لە چارەكى شىعە زياترە، باليىكى سەربازى گەورەشى بەدەستەوھەي (سرايا السلام).

جگە لە حكومەت، ئەوھي بە ئاشكرا پىداگىرى لەسەر ئەنجامدانى ھەلبژاردن دەكات نوورى مالىكى سەرۆكۆھزىرانى پىشوووترە، لەكاتىكدا ماوھەكانى رابردوو دزى سازكردى بوو، چونكە ياساكە، دەنگەكانى ئەو پەرتەوازە دەكرد. ئەم پىداگىريەي ئىستاي مالىكى دوو خويندەنەوھ ھەلدەگرىت، بەكەمىان ھەولنى كەلك وھرگرتنە لە نەبوونى سەدر كە ركاھەرى سەرەكى و سەرسەختى مالىكيەيان ھەراسانكردىنيەتى، لە كاتىكدا ئەو ھىشتا لە دۆخى بايكۆتكردىدايە. دووھميشيان تۆماركردى ھەلوئىست و خۆھەلكيشانى مالىكيە بە دەربىرى ئامادەي بۆ ھەلبژاردن لەكاتىكدا كە دلنپايە ناكريت، بەمەش دواتر دىكاتە ھەلوئىست و وھك بانگەشە بەكارى دىنيت.

حكومەتى كازمى كە سەرپەرشتى پرۆسەكە دەكات و چارەبەكى جياواز لە بەرگرىكردىن لە ھەلبژاردن لەوادەي خۆي نىيە، چونكە ئەم حكومەتە لەبنەپەتەوھ بۆ دوو ئەرك ھەلبژىردراوھ كە ئەوانيش ئەنجامدانى ھەلبژاردن و بەرەنگاربوونەوھي كۆرۇنا و لىكەوتەكانى بوو. ھەر سستىيەك يان كەمتەرخەمىيەك لەم دوو بوارەدا شەرعىيەتى دەخاتە مەترسىيەوھ و دىكاتە نىچىر بۆ نەيارە زۆر زوھەندەكانى، بەلام باوهرى زال ئەوھەيە كە دواكەوتنى ھەلبژاردن بەرژەوھەندى كازميشى تىدايە، چونكە چەند مانگىكى دىكە تەمەنى كابينەكەي درىژ دەكاتەوھ و دەرفەتى زياترى پىدەدات بۆ بىركردنەوھ لە داھاتوودا.

سازكردى ھەلبژاردن تەنيا لەسەر ھەلوئىستە سياسى و ياسايەكان نەوھستاوھ، لايەنيكى گرنكى ئەم پرۆسەيە ئاسايش و ئۆفرەيە كە ئەويش بەندە لەسەر ھەلوئىستى ميليشيا چەكدارەكانى شىعە. ئەم گرووپانە ھىشتا لەمشتومردان لەبارەي چۆنيەتى مامەلەكردىن لەگەل ئەنجامەكانى دىدارى كازمى و بايدن، ھاوھەيمانە سياسيەكانى ئەم گرووپانە (فەتح) پىشوازي لىدەكەن، بەلام ھەندىك لە ميليشياكان دزى دەوھستەنەوھ، ھەندىكىشيان ھىشتا بىدەنگن. زانباريە دزەپىكراوھكانيش باس لەناكۆكى و دابەشبوون و مشتومر

دەكەن لەنڧوان "ئەنجوومەنى ھاوئاهەنگى موقاوومە"، تاوەكو يەكلایىبوونەوہى ھەلۆىستى ئەوانىش لە حكومەتى كازمى و لە ھەلبژاردنىش لایەنى ئۆقرەى پىرۆسەكە ھەر بەتەمومژاوى دەمىنئەتەوہ.

رەنگە زۆرىەى لایەنەكان ھاوپاين لەسەر نەبوونى دەرڤەت و زەوینەى سازكردنى ھەلبژاردن لە تشرىنى دووہمى 2021، بەلام روونە ھىچ لایەكان دەستپىشخەرى دواخستنى ناكەن بەو پىپەى بە نىشانەى شكست و لاوازى لىكدەدرئەتەوہ، حكومەتى كازمى و كۆمىسيۆنىش دەبئت تاوەكو دواچركە شەپى لەسەر بكەن. واديارە ئەوہى كارىگەرئىش دەبئت لە دواخستنى، زۆربوونى كشانەوہكان و زالبوونى بارودۆخەكە بەسەر ئەم خواست و وادەيەدا، ئەوہش رەنگە ماوہيەكى دىكەى پىچىت تاوەكو دەگاتە دۆخى خەملىن، ھەلبەت ئەگەر پاشگەزبوونەوہى سەدر يان پالئەرەكانى سازكردنى ھەلبژاردن بەخىراى بەئاراستەى پىچەوانە نەكەونە جۆلە!

*ياسين تەھا، شارەزای كاروبارى عىراقە و ئەو وتارەى بەتايبەت بۆ ناوہندى لىكۆلئىنەوہى رووداو نووسىوہ.